

जैनरामायणम् ।

श्रीहेमचन्द्राचार्य विरचितम् ।

फोटो-उत्प्रेषणम कार्यालय पण्डित
श्रीजगन्नाथशुक्ल परिशोधितम् ।

उसाराज श्रावकमतावलम्बिन
श्राजिमगञ्ज निवासिनः

श्रीयुतराय धनपतिसिंहवाहादुरस्याज्ञया

कलिकातानगरे

जैनाख्ययन्त्रे

१८१० संवत्सरे ।

मुद्रितम् ।

श्रीजिनाय नमः ।

पुरे बालूचराख्ये च मुर्शिदावादसन्निधौ ।
 आसन्दूगरगोतीयाः सोदराभ्रातरस्त्वयः । १ ।
 उसावालेति विख्याताः खंधर्ष्यनिरताः सदा ।
 बुधसिंहाभिधस्तोपां ज्येष्ठः श्रेष्ठतरोष्ठगैः । २ ।
 मध्यमो नयमंलनांमा यवीयान् रणसिंहकः ।
 बुधसिंहाभिधस्यासीज्जन्मपौष्यां विधोस्त्रियौ । ३ ।
 द्वीपरामाब्धिचन्द्राब्दे द्विलक्षाधिपतेरथ ।
 कौशेयविद्रुमयोः सं व्यवसायं तदाऽकरोत् । ४ ।
 सोऽगाञ्चापुनरावाप्तिं बुधसिंहस्तु जन्मनः ।
 रन्ध्ररामगजरूपाख्ये वर्षे विषयं निस्तुहः । ५ ।
 बुधसिंहाभिधस्यासां पुत्री परमधार्मिकौ ।
 बाहादुरसिंहको ज्येष्ठः प्रतापसिंहः कनिष्ठकः । ६ ।
 ययोः प्रतापस्त्वद्यापि प्रचकास्ति दिगन्तरम् ।
 प्रतापश्च तयोर्मध्ये तपनो ऽभूद्द्वितीयकः । ७ ।
 तस्याप्यासा सुभौ स्रू ज्येष्ठो लक्ष्मीपतिस्तयोः ।
 चासीत् कनिष्ठो धनपतिर्द्वौ चशील सुखान्वितौ । ८ ।
 नाम्ना धनपतिसिंहो यः स्रू सुसस्य महीयसः ।
 प्रतापसिंहाख्यस्य लघु धार्मिकः शीलसंयुतः । ९ ।

निरतः आवकै धर्मं नयशाली जितेन्द्रियः ।

हेमाचार्यकृतं यस्तु रामायणममुद्रयत् । १०६

यस्मात्प्रथमं वृद्धार्थं धर्मग्रन्थरुचिं गतः ।

अभौ धनपतिस्तेन धनपतेरधिको भुवि । ११०

हेमाचार्यकृतं यस्मात् सुद्रोनाधिकं कृतम् ।

रामायणं यदालोक्य गृह्णीयुर्व्रतयो सुदम् । १२०

खरामरन्देन्दुमितेः पातगुणे

श्रितेतिथौ पूर्णं मभूद्दिं विधोः ।

श्री विक्रमादित्य उपोत्तमस्य

सुद्रोत्तरैर्मुद्रितं सेतुदेव । १३१

अथ रामायणम् ।

अथ श्रीसुव्रतस्वामी जिनेन्द्रस्यां जगद्युतेः ।
 हरिवंशन्तगाङ्गस्य तीर्थं सञ्जातजन्मनः ॥१॥
 बलदेवस्य पद्मस्य विष्णोर्नारायणस्य च ।
 प्रतिविष्णो रावणस्य चरितं परिकीर्त्तते ॥२॥
 अक्षयस्य जम्बूद्वीपस्य दक्षिणे भरते पुरी ।
 नाम्ना ख्याता विनोतेति शिरोमणिरिवावने ॥ ३ ॥
 अस्यामिक्ष्माकुवंगस्य विततच्छत्रसन्निभः ।
 विश्वसन्तापहरणश्चक्राष्टत्सगरोऽजनि ॥ ४ ॥
 सोपरेऽद्युःसमम्भूपैर्वाह्याल्यां बाह्यकेलये ।
 एकं शूकलमाण्ड्यं ययौ सर्वकलानिधिः ॥ ५ ॥
 तत्र विक्रमयामास चतुरन्तं तुरङ्गमम् ।
 उत्तरोत्तरधारा सुक्रमेणारोपयञ्चसः ॥ ६ ॥
 आरूढः पञ्चमीधारामुत्पपात नभस्तले ।
 बल्गादिसंज्ञानभिञ्जी भूतोभूतैरिवाश्रितः ॥ ७ ॥
 सगरं सोऽपहत्याऽन्वाऽश्वरूप इव राजसः ।
 महारण्ये प्रज्जिघ्रसे कालाक्षेपेण रंहसा ॥ ८ ॥

वल्गां सामर्षमाकलयोरभ्याञ्चाक्रव्य पार्श्वयोः ।

द्वार सगरोऽश्नन्तं उपां दत्वोत्ततारच ॥६॥

विधुरस्तरगः सोमि मपात पयिवीतले ।

दृष्वीनाथोपि पादाभ्यासेवगन्तुं प्रचक्रमे ॥१०॥

यावत्किञ्चिद्व्यथौ तावद्दुर्धौकं सहासरः ।

आदित्यकरपर्यस्तां भूक्ष्ण्टामिवचन्द्रिनाम् ॥११॥

तत्र अमापनोदाय सखी वन्य इव द्विपः ।

खादु लच्छं पद्मगन्धि शीतञ्च सप्रचःपवौ ॥१२॥

निर्यथौ सरसखस्तात्सतास्यो तीरसीमनि ।

ददर्श चैकां युवतिंजलदेवीन्निवाऽग्रतः ॥१३॥

तां नवाश्लोभवदनां नीलोत्पलविलोचनाम् ।

तरङ्गायित लावण्य जलाञ्जलयुगस्तनी ॥१४॥

स्फेरकोकनदोद्दाम पाणिपादननोरनाम् ।

शरीरिणीं सरो लङ्गीं स पश्यन्तित्यचिन्तयत् ॥१५॥

अश्वराः किं ख्यन्तरी किं किमालौ नागकन्यका ।

वित्याधरी चा किमियं न सामान्येदृशीभवेत् ॥१६॥

न तथा हृदयानन्दं करोति सरसी जलम् ।

यथा दर्शनमेतस्याः सुवाट्टिसहेन्द्रम् ॥१७॥

तथापि ददृशे राजा राजीवदलचक्षुषा ।

ततः सञ्चरितेनेवाऽनुरागेण तदैव हि ॥१८॥

सद्योपि कामविधुरा सा सखीभिः कथञ्चनः ।
संस्थाप्यो नीयतावासं स्नानाशय मिवाञ्जनी ॥१६॥
सगरोपि सरस्तीरे धनैर्गच्छन् स्वरावरः ।
एव कञ्चुकिंजा नत्वा चैव सूचे कृताञ्जलिः ॥१७॥
स्वामिनि हैव भरतक्षेत्रे वैताञ्ज्यपर्वते ।
वज्रभः सम्पदास्ति पुरं गगनवज्रमम् ॥१८॥
विद्याधरपतिस्तत्र ख्यातो नाम्ना सुलोचनः ।
विलोचन सखः पुर्यामलकायामिवाऽभवत् ॥१९॥
सहस्रनयनो नाम तस्यास्ति तनयेनयी ।
सुकेशा दुहिते चैवं विश्वल्लैणशिरोमणिः ॥२०॥
नैमित्तिके न चैकेन जाता मादापि वर्णिता ।
स्वीरलमेपा महिषी भवित्री चक्रवर्त्तिनः ॥२१॥
इतच्च पूर्णमेघेन दधनूपुर भूभुजा ।
भूयोभूयोऽयाञ्जितेव सुद्वोटुमनुरागिणा ॥२२॥
तापितयद्दाने च हर्षकामो हठादपि ।
पूर्णमेघा मेव इव गर्जन् योहुस्तुपाययौ ॥२३॥
पूर्णमेवश्चिरतरं योधयित्वा सुलोचनम् ।
चक्रो दीर्घभजो दीर्घनिद्रासुद्वितलोचनम् ॥२४॥
खधनं तद्वन इवोपादाय भगिनीसिद्धाम् ।
सहस्रनयनो वागान्महान्मन्त्रिमिहावनौ ॥२५॥

सरोवरे नयासेह क्रीडन्त्यात्वमशीक्षितः ।

शिक्षिताचाशुकामेन विकारं वेदनामयम् ॥२६॥

वर्षात्तैव स्वेदवती स्तब्धापाञ्चालिकेवच ।

शीतात्तैत्रपरेण वा श्लेष्मले रखलखरा ॥२७॥

क्षणादह्वाभ्यमेवेवं भानुमानिव प्रद्विनि ।

उदशु शोकसन्नेव भोगिनीव सतिस्थिता ॥२८॥

क्षणादव श्यावैदित्यप्रपेदे तवदर्शनात् ।

तत्राय खजराङ्गात्यक्षयावत्त्वा विषद्युते ॥२९॥

सौविदहलेवपदसेषद सखतदुनोपि सः ।

आययौ नभस्य तं नभश्चक्रेय चक्रिणम् ॥३०॥

सोदुमान्य निजावासे ह्येषीत् सगरचक्रिणः ।

ह्यीरत्नससुकेशा या दानाञ्चतमतोषयन् ॥३१॥

ततश्च तौ विमानेन सहस्रैश्छणचक्रिणौ ।

वैताञ्छ्यैलेय यतुः पुरं गगनवत्तभम् ॥३२॥

निवेश्य पैलिके राज्ये सहस्रनवनं ततः ।

सर्वविद्याधराधीशं व्यवत्तधरणीधरः ॥३३॥

ह्यीरत्नं तदुप्रादायसगरश्चक्रवर्त्यपि ।

जगाम साकेतु पुरं पुरन्दरपराक्रमम् ॥३४॥

सङ्गीतकैर्नीटिकैश्च विनोदैरपरैरपि ।

ततश्चारंस्त सगरः सान्नाज्यशीलताम्रलैः ॥३५॥

अथ साकेत नगरोद्याने जितजिनेश्वरः ।
 भगवान् समवासापीत्सेव्यैमानः सुरासुरैः ॥३६॥
 वासवादिषु देवेषु सगरादिषु राजसु ।
 आसीनेषु यथा स्थानं विदधौ देशनां विभुः ॥४०॥
 तदा च वैताळगिरौ पूर्णमेघं सहस्रं दृक् ।
 स्मरन् पितृवधं क्रुद्धोऽवधीतार्क्ष्यद्वोरगम् ॥४१॥
 पूर्णमेघात्सजस्तस्मान्नष्टोऽव घनवाहनः ।
 तत्रा जगाम स मव सरणे शरणेष्वया ॥४२॥
 सत्रिः प्रदक्षिणीकृत्य भगवन्तं प्रणम्य च ।
 उपपादक्षुपाविच्च द्रुपटक्षमिवाध्वगः ॥४३॥
 तस्मानुपदमेवाध सहस्राक्षदुदायुधः ।
 आगात्स मवसरणेऽपश्यच्च घनवाहनम् ॥४४॥
 प्रशान्तकोपस्यक्ता स्त्रीःप्रभावात्परमेशि तुः ।
 नत्वा प्रदक्षिणापूर्वं यथा स्यात्सुपाविशत् ॥४५॥
 सदरञ्चक्रमृदध पप्रच्छपरमेश्वरम् ।
 किं वैरकारणं स्वामिन् पूर्णमेघसुनेत्रयोः ॥४६॥
 आचख्यौ भगवानेव सादित्याते पुरे पुरा ।
 अभवद्भावनोनामद्रव्यकोटीश्वरो वणिक् ॥४७॥
 स्वसूनोर्हरिदासस्य सार्ष्ण्यित्वा खिलं धनम् ।
 देशान्तरं वणिज्वायै जगाम श्रेष्ठिभावनः ॥४८॥

विदेशे द्वादशाब्दानि स्थित्वापार्यमिहृद्वनम् ।

आययौ भावनः श्रेष्ठी तस्यौ च नगराद्वहिः ॥४६॥

तत्र मुक्त्वा पुरीवारं मेकाक्यपि हि भावनः ।

निश्याययौ निजे सन्नन्यत्कण्ठाहिवलीयसी ॥५०॥

प्रविशत् हरिदासेन चौरोऽसाविति शङ्कया ।

निहतः खड्गघातेन विमर्षः क्वाल्पमेधसाम् ॥५१॥

स्वस्य व्यापादकं ज्ञात्वा तदानीमपि भावनः ।

तत्कालकलितद्वेषः कामधर्ममुपाययौ ॥५२॥

स ज्ञात्वा पितरं पञ्चात्मञ्चात्तापकदर्षितः ।

अकार प्रेतकार्याणि सशल्यस्तेन कर्मणा ॥५३॥

विप्रेढे हरिदासोपि गते काले क्रियत्यपि ।

दुःखदान् द्वावपतितोद्गमतुः कतिचिद्भवान् ॥५४॥

किञ्चिच्च सुकृतं कृत्वा जीवोऽभूद्भावनस्य तु ।

पूर्णमेधो हरिदासजी वस्वासीत् सुलोचनः ॥५५॥

इति प्रागजन्मसंसिद्धं पूर्णमेधसुनेत्रयोः ।

वैरं प्राणान्तिकं राजनैहिकं त्वानुपङ्गिकम् ॥५६॥

भूयोपि सगरोष्टच्छत्वन्धोर्ह्यनयोर्मियः ।

को वैरहेतुः स्नेहस्य सहस्राक्षे कुतो ममः ॥५७॥

स्वाभ्युच्च दानशीलस्त्वं परिव्राट् रम्भिकाभिधः ।

प्राग्भवेभूस्तथा भूतां शिष्यौ शश्यावलीत्विमौ ॥५८॥

अभूच्चानि विनीतत्वादावलिस्तेतिवत्त्वमः ।
 गोधेनुसेकामक्रीणादन्यदा द्रविणेन सः ॥ ५६ ॥
 वेगन्दो स्वामिनः कृत्वा कठोरहृदयः शशी ।
 चन्तराले पतिञ्चैव तां कीर्णातिस्त्रधेनुकाम् ॥ ६० ॥
 केशाकेशि मुष्टामुष्टि दण्डादण्डितयो स्ततः ।
 युद्धं प्रवृद्धते घोरं शशिना चावलिर्हतः ॥ ६१ ॥
 शशीचिरं भवं भ्रान्त्वा यज्ञेसौ सेववाहनः ।
 धावलिस्तु सहस्वान्तस्तदिदं वैरकारणम् ॥ ६२ ॥
 खान्तादान प्रभावेन रंभकोपि गतीं शुभाम् ।
 चक्रस्त्वं च सहस्राज्ज्ञे स्नेहः प्राग्जन्मभूचते ॥ ६३ ॥
 अथ रजपतिर्भीमौ निपणस्तदपर्पदि ।
 उच्छायालिङ्ग्यरभसान्मेघवाहनमत्रवीत् ॥ ६४ ॥
 पुष्करद्वीपभरतक्षेत्रो वेताय्यपर्वते ।
 प्राग्भवे काञ्चनपुरे विद्यद्दंष्ट्रो नृपो भवम् ॥ ६६ ॥
 तस्मिन् भवे समा भूस्त्वं तनयो रतिवत्त्वमः ।
 अत्यन्तं वत्त्वभोवत्स साधुदृष्टोसि सम्प्रति ॥ ६७ ॥
 तादेवं संप्रत्यपि मे पुत्रोसि परिगृह्यताम् ।
 सैन्यं सदीयं त्वदीयमथान्यदपि यन्ममः ॥ ६८ ॥
 त्वदण्डे पयोरागो दुर्जयोद्य सदासपि ।
 योजनानां सप्तशतीदिक्षु सर्वा सुविस्तृतः ॥ ६९ ॥

राजसद्वीप इत्यस्ति सर्वद्वीपशिरोमणि ।
 तदन्तरे त्रिकूटाद्रिभूमिनाभो सुमेरुवत् ॥७०॥
 सहर्दिवलयाकारो योजनानि नवोन्नतः ।
 पञ्चाशतं योजनानि विस्तीर्णोऽख्यतिदुर्गमः ॥७१॥
 तस्योपरिष्ठान् सौ वर्णप्राकारागृह तोरणा ।
 मया लङ्केतिनाम्ना पूर धुनैर्वास्तिकादिता ॥७२॥
 प्रयोजनानि भूमध्य मतिक्रम्य चिरन्तनी ।
 शुद्धस्फुटिकवप्राङ्गा नानारत्नमलालया ॥७३॥
 सपादयोजनशतं प्रमाणाप्रवरापुरी ।
 मंस पाताललङ्केति विद्यते चातिदुर्गमा ॥७४॥
 पुरीद्वयमिदं वत्सादत्तत्वं नृपतिर्भव ।
 भवत्वाद्येवते तीर्थनाथदर्शनं जं फलम् ॥७५॥
 इत्युक्त्वा राजसपतिर्माणिक्यैर्नवसिः कृतम् ।
 ददौ तस्मै महाहारं सद्व्योविद्याच राजसमीम् ॥७६॥
 भगवन्त नमस्कृत्य तदैव घनवाहनः ।
 आगत्य राजसद्वीप राजामूललङ्कयो ल्लयोः ॥७७॥
 राजसद्वीपराज्येन राजस्याविद्ययापि च ।
 तदादि तस्य वंशोपि ययौ राजसवंशतान् ॥७८॥
 विस्त्रुविता मित्तवलः सुनामेवैकविक्रमः ।
 व्यधत्त लङ्कयोराज्यं सुचिरं घनवाहनः ॥७९॥

समहारक्षसे राज्यं सुधीर्दत्त्वा स्वस्त्रनवे ।
अनितस्त्रामिपादान्ते परिहृज्य ययौ शिवम् ॥८०॥
महारक्षा अपि चिरं राज्यं भुक्त्वा स्वनन्दने ।
देव रक्षसि संस्थाप्य प्रवज्रच ययौ शिवम् ॥८२॥
रक्षो हीपाधिपेष्वेवमसंख्येषु गतेषु तु ।
येयांस तीर्थे मूर्त्कीर्त्तिधवलो राक्षसेश्वरः ॥
तदा च वैताळगिरौ पुरे मेघपुरासिधे ।
विद्याधरनरेन्द्रो भूदतीन्द्रो नामविश्रुतः ॥८३॥
श्रीमत्यां तस्य कान्तायां श्रीकरुणो नाम नन्दनः ।
देवीति नाम्ना दुहित्वा चाभूद्देविवरूपतः ॥८४॥
विद्याधरेन्द्र स्तां पुष्पोत्तरो रत्नपुरेश्वरः ।
सूनोः पद्मोत्तरस्यार्थे ययाचे चारुलोचनाम् ॥८५॥
गुणिने श्रीमतेष्वस्मैतामतीन्द्रो ददौ नञ्चि ।
ददौ कीर्त्तिधवलाय किन्तु दैवनियोगतः ॥८६॥
तां कीर्त्तिधवलोढान्तु श्रुत्वा पुष्पोत्तरो नृपः ।
वैरावते स्नातोद्रेण श्रीकरुणे न च मानदः ॥८७॥
श्रीकरुणेनैकदासीरो निर्दृत्तेन व्युदैक्ष्यत ।
पुष्पोत्तरस्य दुहिता पद्मा पद्मे वरूपतः ॥८८॥
मनोभवविकाराब्धि समुल्लासन दुर्दिनम् ।
अन्योन्यमनुरागो भूत्सद्यः श्रीकरुणपद्मयोः ॥८९॥

तिष्ठतेस्य कुमारी सा श्रीकण्ठायोन्मुखाम्बुजा ।
 स्वयम्बरस्रजमिवः क्षिपन्तीस्त्रिग्वया दृशा ॥६०॥
 विज्ञाय तदभिप्रायं श्रीकण्ठस्तां स्मरातुरः ।
 आदाय व्योममार्गेण गन्तुं प्रवृत्ते द्रुतम् ॥६१॥
 पद्मां हरति कोपीति पूत्कुर्वन्तिस्त्र चेठिका ।
 पुष्पोत्तरोपि सन्नह्यत्वधावत्सवलो बली ॥६२॥
 श्रीकण्ठोपि द्रुतं कीर्त्तिं धवलं शरखं ययौ ।
 पद्माहरणवृत्तान्तं कथयामास चाखिलम् ॥६३॥
 पुष्पोत्तरोपि तलाशु प्राप सैन्यैर्निरन्तरैः ।
 आशाः प्रच्छादयन्तद्भिर्युगान्त इव सागरः ॥६४॥
 दूतेन कीर्त्तिधवलः पुष्पोत्तरमभाषतः ।
 अविष्टस्य प्रयासोयं सुधावः सांप्रदायिकः ॥६५॥
 कन्याह्यवश्यं दातव्या कस्यैचन तथा यदि ।
 स्वयं वृत्तोऽसौ श्रीकण्ठस्तदासौ नापराध्यति ॥६६॥
 नतद्वो युज प्रते योद्दुं बुद्ध्वास्वदुहितुर्मनः ।
 कर्तुं बधूवरोद्वाह द्यत्यमेवतु सांप्रतम् ॥६७॥
 दूतीमुखेन पद्मापि तद्वैवेति व्यजिज्ञपत् ।
 वृत्तो मया स्वयमयं हृताहं नामुना पुनः ॥६७॥
 इति पुष्पोत्तरं श्रुत्वा शान्तकोपो भवरक्षणात् ।
 प्रायो विचार चञ्चूनां कोपः सुप्रशमः खलु ॥६८॥

श्रीकण्ठपद्मयो स्तत्रैवोत्खवेन महीयसा ।
 कृत्वा विवाहं प्रययौ निजं पुष्पोत्तरः पुरम् ॥१०॥
 श्रीकण्ठकीर्त्तिधवलोलोऽववीदत्रैव तिष्ठवत् ।
 ताञ्छैले युष्माकं भूयांसो विद्विपोऽधुनाः ॥१॥
 अथैव राजसद्वीपं स्यादूरेण मरुद्दिशि ।
 विद्यते वानरद्वीपो योजनत्रिंशतीमितः ॥२॥
 अन्येपि वर्वरकूलसिंहलप्रमुखाः सखे ।
 द्वीपा मदीयास्तिष्ठन्ति अष्टसुः खण्डसन्निभाः ॥३॥
 तेषामेकत्रकुत्वापि राजधानीं निधाय भोः ।
 सुखमाः स्वाविदूरत्वादवियुक्तो मया सप्तम् ॥४॥
 न यद्यपि द्विपद्व्यस्ते भयमस्ति मनागपि ।
 तथाप्यस्मद्विप्रयोगभयान्नो गन्तु मर्हसि ॥५॥
 सस्त्रेहमिति तेनोक्त स्तद्वियोगातिकातरः ।
 श्रीकण्ठो वानरद्वीपनिवासं प्रत्युपद्यत ॥६॥
 कृत्वाऽधिवानरद्वीपं किष्किन्वाद्रौ महापुरीम् ।
 किष्किन्वानामतद्राजैः तं कीर्त्तिधवलोन्यधात् ॥७॥
 अद्राक्षीद्भ्राय्यत स्तत्र महादेहान्फलाशिनः ।
 भूयं सो वानरान् रक्ष्यान् श्रीकण्ठपृथिवीपतिः ॥८॥
 तेषाममारिमाघोष्य सैन्नपानाद्य दापयन् ।
 सचक्रुस्तानथान्येपि यथा राजा तथा प्रजाः ॥९॥

चक्रुश्चिते बले धेवं ध्वजकृत्वादि लक्ष्मसु ।
 विद्याधरवानरास्ते तदा प्रभृति कौतुकात् ॥१०॥
 वानरद्वीपराज्येन वानरैर्लक्ष्यभिस्तथा ।
 वानरा इति कीर्त्यन्ते तथा विद्याधरा अपि ॥११॥
 श्रीकण्ठस्य सुतो जज्ञे वज्रकण्ठाभिधानतः ।
 सोऽकण्ठासु विशालासु सर्वत्रा कुलटविक्रमः ॥१२॥
 नन्दीश्वरेथ श्रीकण्ठो र्यात्रा यैशास्वतार्हताम् ।
 अमरान् गच्छतोऽद्राक्षीदास्थानीमास्थितो निजाम् ॥
 वाजीवग्रामप्रदस्थो वाजिनां मार्गं यायिनाम् ।
 तेषां दिदिषदां सोऽथाऽन्वचालीभक्तितद्वनः^१ ॥१४॥
 विमानं गच्छतस्तस्य खलितं मानुषोत्तरे ।
 तरङ्गिणी वेगद्वयमार्गवर्तिनि पर्वते ॥१५॥
 प्रागजन्मनि मया तेपे तपोऽत्यं खलु ते नमे ।
 नन्दीश्वरार्हद्यात्रायां नापूर्यत मनोरथः ॥१६॥
 इति निर्वेदमापन्नः प्राब्राजोत्सद्य एव सः ।
 तपस्तीव्रतरं तप्त्वा सिद्धिचेतनियाय च ॥१७॥
 श्रीकण्ठतो वज्रकण्ठादिष्वतीतेष्वऽनेकशः ।
 सुनिसुव्रततीर्थेऽभूद्यतो दधि रथो नृपः ॥१८॥

लङ्कापुर्यामपि तदा समभूद्राक्षसेश्वरः ।
 तडित्केश इति नाम्ना जज्ञे स्नेह तथोरपि ॥२६॥
 अपरेद्युः स्तडित्केशः सान्तःपुरवधूजनः ।
 ययौ क्रीडितु मुद्याने वरे नन्दननामनि ॥२७॥
 क्रीडासक्ते तडित्केशे कोष्युत्तीर्य कपिट्टुमात् ।
 श्रीचन्द्रायास्तन्महिष्या विलिलेख नखैः कुचौ ॥२८॥
 रोपोच्छसितकेश स्तं तडित्केशः स्रवङ्गसम् ।
 जघानैकेन वाणेनाऽसह्यो हि स्त्री पराभवः ॥२९॥
 वाणप्रहारविधुरः किञ्चिद्गत्वा स्रवङ्गमः ।
 एकस्य प्रतिमास्थस्य साधोरग्रे पपातसः ॥३०॥
 सोदात्तस्त्रै नमस्कारं परलोकाध्वशं बलम् ।
 मृत्वा च तत्रभावेणाश्वि कुमारो वभूवसः ॥३१॥
 प्राग्जन्मसोऽवधेर्ज्ञात्वाभ्येत्यावं दिष्टं तं मुनिम् ।
 वन्दनीयः सतां साधुह्युप्रकारी विशेषतः ॥३२॥
 अन्यानपि तडित्केश भटैस्तत्र स्रवङ्गमान् ।
 हन्यमानात्सपेक्षिष्ट सद्यः कोपेन चाज्वलत् ॥३३॥
 महास्रवङ्गरूपाणि विकृत्यानेकशस्त्रसः ।
 वर्षं स्तरुशिलाजालै रूपदुहाव राक्षसान् ॥३४॥
 ज्ञात्वा दिव्यप्रयोगन्तु तडित्केशरुमुञ्चकैः ।
 आनर्त्तोवाच कोसीति किमुपद्रवसीति च ॥३५॥

ततः सौमि कुमारोपि शान्तकोपस्तदर्चवा ।
 खवधञ्च नमस्कार प्रभावञ्च शशंसतम् ॥२६॥
 लङ्केश स्तेन देवेन सहैवोपेत्य तं मुनिम् ।
 इत्यप्रच्छत्युभो वैर हेतुः कः कपिना मन ॥२७॥
 आचख्यो मुनिरप्येवं श्यावस्त्यां मन्त्रिनन्दनः ।
 दत्तो नाम पुरामूत्वं कास्यामेपतु लुब्धकः ॥२८॥
 त्वसुपात्तपरिव्रजप्रोन्वेद्युर्वान्तरासीमगाः ।
 दृष्टोनेनापशकुन मित्याहृत्य निपातितः ॥२९॥
 माहेन्द्रकल्पदेवोऽसू श्रुत्वा चेदिगिहाभवः ।
 भ्रात्वा नरकमेषोभूत्कपिस्त द्वैरकारणम् ॥३०॥
 वन्दित्वातं महासाधु मसामान्योपकारिणम् ।
 अनुज्ञाप्य च लङ्केशं सोयदेवस्तिरोदधे ॥३१॥
 तदाकर्ण्य तडित्केशः सुकेशे तनये निजम् ।
 राज्यं न्यस्य प्रवव्राज वव्राज च परं पदम् ॥३२॥
 किष्किन्वाराजप्रमाधाय पुत्रे किष्किन्वनामनि ।
 दीक्षां घनोदधिरघोऽप्यादाये यावनिर्दृतिम् ॥३३॥
 इतश्च वैताव्यगिरौ नगरे रथनूपुरे ।
 अभूत्त्वदानीमशनि वेगो विद्याधरेश्वरः ॥३४॥
 तस्यापि सन्नुर्विजय सिंह इत्यभवञ्जयी ।
 विद्युद्देवो द्वितीयस्तुतहोर्दण्डविवा परौ ॥३५॥

गिरौ तत्रैव चादित्यपुरे मन्दिरमाल्यभूत् ।
 विद्याधरनृपस्तस्य श्रीमालेति च कन्यका ॥३६॥
 तस्यां स्वयम्बरे तेनाहूताविद्याधरेश्वराः ।
 ज्योतिषीवाधिविमानमधिसञ्चमुपाविशन् ॥४०॥
 कथ्यमानान् प्रतीहार्या तान् विद्याधरपुङ्गवान् ।
 पस्पर्शदृष्ट्या श्रीमालाकुल्याहृत्क्षानिवाग्मसा ॥४१॥
 अन्यविद्याधरान् सर्वानतिक्रम्य क्रमेण सा ।
 गत्वा चतस्रे किष्किन्धे जाह्नवीवपयोनिधौ ॥४२॥
 तस्य कंठे निचिक्षेप श्रीमाला वरमालिकाम् ।
 भविष्यदोल्लता श्लेषसत्यं कारमिवानयम् ॥४३॥
 उच्चैर्विजयसिंहेऽथ सिंहवत्प्रियसाहसः ।
 भृकुटीभीषणमुखः सरोपमिदमथ्यधात् ॥४४॥
 निर्वासितापुराथ्येते सदा दुर्नयकारिणः ।
 वैताथ्यराजधानीतः सुराजग्रादिवदस्यवः ॥४५॥
 तत्केनाम इहा नीता दुर्नीता कुलपांशुना ।
 न दद्यात् पुनराहृत्तैर्निहन्येतान् पशूनिव ॥४६॥
 इत्युदीर्य महावीर्यं समुत्थाय यमोपमः ।
 चचालकिष्किन्धिनृपवधावायुधमुत्क्षिपन् ॥४७॥
 किष्किन्धिनः सुक्रेगाद्या अन्ये विजयसिंहतः ।
 रणायोत्तस्त्रिरे विद्याधराः पौरुषदुर्हराः ॥४८॥

दन्तादन्तिप्रवृत्ते मै रुत्स्फुलिङ्गीकृताम्बरः ।
 कुन्ताकुन्तिलिलत्सादी शराशरिमिलद्रुधी ॥४६॥
 खड्गाखड्गापतत्पत्ति रसृक्कं किलभूतलः ।
 रणस्ततः प्रवृत्ते कल्पान्त इव दारुणः ॥५०॥ युग्मं ॥
 चिरं युद्धाथवाणेन किष्किन्धवरजोऽन्धकः ।
 शिरोविजयसिंहस्यापातयत्फलवत्तरोः ॥५१॥
 नेमुञ्च विजयसिंहगृह्याविद्याधरेश्वराः ।
 निर्नाथानां कुतः शौर्यं हतं सैन्यं ह्यनायकम् ॥५२॥
 श्रीमालां समुपादाय जयश्रियमिवाङ्गिनीम् ।
 यथावुत्पत्यकिष्किन्धः किष्किन्धां सपरिच्छदः ॥५३॥
 श्रुत्वा पुत्रवधोदन्तमकाण्डाशनि पातवत् ।
 वेगेनाशनिवेगोगादधिकिष्किन्धिपर्वतम् ॥५४॥
 किष्किन्धां नगरीं सैन्यैः सचावेष्टदनैकशः ।
 महाद्वीपस्थलीं द्वीपवतीपूर इवाम्बुभिः ॥५५॥
 गुहाया इव पञ्चास्यो योडुकामौ सहान्धकौ ।
 वीरो सुकेशकिष्किन्धोकिष्किन्धायानिरीयतुः ॥५६॥
 ततः सर्वाभिसारेण शनिवेगोऽत्यर्मर्षरुः ।
 योडुं प्रवृत्ते वीर स्तृणवदगणयन्परान् ॥५७॥
 ततो विजयसिंहेभ सिंहस्याजिमुखेऽच्छिदत् ।
 शिरोऽन्धकस्य रोषान्धोऽशनिवेगो महाधुजः ॥५८॥

ततो वानरसैन्यानि सदैन्यानि दिशोदिशु ।
 पवनास्फालिताम्भोदपटलानीवद्द्रवुः ॥५६॥
 सान्तःपुरपरीवारौ लङ्काकिष्किन्वनायकौ ।
 पाताललङ्का ययतुः काप्युपायोपसप्यर्णम् ॥६०॥
 निहत्यसतहन्तारमाराधरमिवद्विपः ।
 प्रशान्तकोपः समभूद्रथनूपुरपार्थिवः ॥६१॥
 सुदितोवैरिनिर्घातान्निर्घातं नामखेचरम् ।
 सराजस्थापनाचार्यो लङ्काराज्येन्यवेशयत् ॥६२॥
 ततो निवृत्यवैताद्यै स्वपुरे रथनूपुरे ।
 अमरेन्द्रेऽमरावत्यामिवागादशनिर्नृपः ॥५३॥
 अन्येद्युर्जातसस्वेगोऽशनिवेगनृपः स्वयम् ।
 सहस्रारेसुते राज्यं न्यस्य दीक्षामुपाददौ ॥६४॥
 पुर्यां पाताललङ्कायां सुकेशस्यापि सूनवः ।
 इन्द्राख्यामभवन्मालीसुमाली माल्यवानिति ॥६५॥
 शोमालायां च किष्किन्धे द्वौ बभूवतु रात्मजौ ।
 नाम्नादित्यरजाक्षरुक्षरजाञ्चेति महामुजौ ॥६६॥
 अपरेद्यञ्च किष्किन्धिः सुमेरोशाश्वतार्हताम् ।
 यात्रां कृत्वा निवृत्तः सन्नपश्यन् मधुपर्वतम् ॥६७॥
 किष्किन्धेर्विष्वगुद्याने तत्र मेराविवापरे ।
 मनोरमे मनोरन्तुं विश्रामाधिकाधिकम् ॥६८॥

निधायकिष्किन्धपुरं तस्थोपरिपराक्रमी ।
 न्यवासीत्सपरीवारः कैलाश इव यक्षराट् ॥ ६६ ॥
 पुनास्तेपि सुकेशस्य राजंश्चुत्वारिनिर्हतम् ।
 क्रुधा तयोऽग्नय इव जज्वलु वीर्यशालिनः ॥ ७० ॥
 ते समागत्य लङ्कायां निर्घातं खेचरं रणे ।
 न्यगृह्णन् ऋत्यवेहिस्था द्वीरैर्वरं चिरादपि ॥ ७१ ॥
 ततश्च पुर्यां लङ्कायां राजा माली तदा भवत् ।
 राजसद्वीपमुख्यानां द्वीपानामेकशासिता ॥ ७२ ॥
 इतश्च वैताळ्यगिरौ नगरे रथनूपुरे ।
 सहस्रारनरेन्द्रस्याग्निवेगाङ्गजन्मनः ॥ ७३ ॥
 भार्यावाञ्छितसुन्दर्या गर्भे कञ्चिरसुरोत्तमः ।
 अच्युत्पावातरत्सद्योऽदृष्टे सुस्वप्नमङ्गले ॥ ७४ ॥ युग्मं ॥
 काले च दोहदस्तस्याः शक्रसम्भोगलक्षणः ।
 दुश्चूरोदुर्वचश्चाभू देहदौर्बल्यकारणम् ॥ ७५ ॥
 निबन्धेन तु साष्टया कथञ्चिदपिदोहदम् ।
 कथयामासतं प्रत्ये लज्जावनसदानना ॥ ७६ ॥
 सहस्रारः सहस्राक्ष रूपं निर्मायविद्वया ।
 सहस्राक्ष इतिज्ञातः पूरयामासदोहदम् ॥ ७७ ॥
 अक्षत समये सूनु सनूनभुजविक्रमम् ।
 इन्द्र इत्युक्तनामानमिन्द्रसम्भोगदोहदात् ॥ ७८ ॥

सम्प्राप्तं यौवनायास्त्रै विद्याविनयगीलता ।
ददौ राज्यं सहस्रारं स्वयं धर्मरतोभवत् ॥७६॥
सर्वान् ससाधयामास विद्याधरनरेश्वरान् ।
इन्द्रमन्वञ्च समभूदिन्द्रदोहदजन्मतः ॥८०॥
दिकपालांश्चतुरञ्चक्रे ससानी कान्यनीकपात् ।
तिष्ठः परिपदे वज्रमस्त्रमैरावणं द्विपम् ॥८१॥
रन्नादिका वारवधूर्मन्विणञ्च वृहस्पतिम् ।
नैगलेपिसमाख्यञ्च पत्न्यनीकस्य नावकम् ॥८२॥ युष्मं
एवं विद्याधरैरिन्द्रपरिवाराभिधाधरैः ।
इन्द्रोहमेवेतिधिया सोऽखण्डं राजप्रसन्वसात् ॥८३॥
माकरध्वजिरादित्यकीर्तिकुक्षिसमुद्भवः ।
तत्रामूत्सोमदिकपालः प्राच्यां ज्योतिःपुरेश्वरः ॥८४॥
वरुणामेघरथयोः पुत्रः पश्चिमदिकपतिः ।
वंभूववरुणो विद्याधरो मेघपुरेश्वरः ॥८५॥
तनयः सूरकनकावल्योरुत्तरदिकपतिः ।
कुबेर इति विख्यातोभूत्त्वान्च न पुरेश्वरः ॥८६॥
कालाग्निश्चीप्रभास्तनुर्किष्किन्ध्रनगराधिपः ।
अभूदप्राच्यां दिकपालो यम इत्यभिधानतः ॥८७॥
विद्याधरेन्द्रमिन्द्रतमिन्द्रोहमितिमानिनम् ।
गन्धेभोऽन्वमिममिव नसे हेमालिभूपतिः ॥८८॥

भ्रातृभिश्च मन्त्रिभिश्च मिलैश्चातुलविक्रमैः ।

सच चालेन्द्रयुद्धाय नान्यो मन्त्रोहि देष्मताम् ॥८६॥

सिंहद्विपाञ्च महिषवराहदृपभादिभिः ।

यानैः प्रचेतुः स्यैन्त्येऽपिरज्जोवीराः सवानराः ॥८७॥

रिष्टाः खराः फेरवश्च सारसाश्च ववासिरे ।

दक्षिणस्था अपि फले तेषां वा मत्वधारिणः ॥८८॥

अन्यान्यथशकुनानि दुर्निमित्तानि चा भवत् ।

माली सुमालिनावारिप्रयाणाञ्च सुमेधसा ॥८९॥

अवज्ञायवचस्तस्य मालीदेर्वलगर्वितः ।

जगाम वैताड्यगिराविन्द्रमाह्वास्त चाजये ॥९०॥

इन्द्रोऽथैरावणरूढः प्राणिनेः श्लातवन्प्रविम् ।

सेनानाथैर्नगमेषि प्रमुखैः परिवारितः ॥९१॥

सौमाद्यैर्लोकपालैश्च विविधायुधधारिभिः ।

विद्याधरभटैश्चान्यै रणक्षेत्रमुपाययौ ॥९२॥ युग्मं ॥

इन्द्रराक्षससैन्यानां सम्फोटोऽभूत्परस्परम् ।

तडिन्निभास्त्र भीष्माणामम्भोदानामिवास्वरे ॥९३॥

निपेतुः स्यन्दनाः कापि शिखराणीवभूम्भताम् ।

पलायं तगजाः कापि वातोद्धृता इवास्बुदाः ॥९४॥

पेतुर्भटानां मूर्धानोराज्जशङ्काप्रदाः क्वचित् ।

द्युतैकपादा काप्यश्वाञ्चेलुः सन्दानता इव ॥९५॥

अमर्षादिन्द्रसैन्येन मालिसैन्यमभजतत् ।
 बलवानपि किं कुर्यात् प्राप्तः केशरिणाकरी ॥ ६६ ॥
 अथ रत्नं पतिर्माली सुमालिप्रमुखैर्दृष्टः ।
 सयूथ द्रव वन्यैभः ससंरम्भोऽभ्यधावत ॥ २०० ॥
 गदामुद्गरनाराचैः करकैरिव वारिदः ।
 उपदुद्रावेन्द्रचमूं सवीर्यद्रविणेच्चरः ॥ १ ॥
 सलोकपालः सानीकः सानीकपतिरुच्चकैः ।
 द्रंद्रोष्यैरावणारूढोडुढौकेरणकर्मणा ॥ २ ॥
 स इन्द्रो मालिना लोकपालप्रभृतयः पुनः ।
 सुमालिप्रमुखैः सार्द्धं योद्धुमारैभिरभटाः ॥ ३ ॥
 तेषां चिरमभूद्युद्धं प्राणसंशयकन्मिथः ।
 जवाभिप्राविणां प्रायः प्राणाहि तृणसन्निभाः ॥ ४ ॥
 इन्द्रोद्रागथनिर्दम्भरणो दम्भोलिनावधीत् ।
 विद्युते वासुदेगोधां मालिनं वीर्यमालिनम् ॥ ५ ॥
 हतेमालि निविवेक्षु राक्षसावानराश्चते ।
 सुमाल्यधिष्ठिताश्चेयुर्लङ्कां पातालवर्तिनीम् ॥ ६ ॥
 विश्ववः सूनवेसद्यः कौशिकाकुक्षिजन्मने ।
 लङ्कां वैश्रवणाऽयादादिन्द्रः खञ्ज पुरं ययौ ॥ ७ ॥
 पुर्यां पाताललङ्कायां तिष्ठतश्च सुमालिनः ।
 प्रीतिमत्यां सधर्मिण्यां जज्ञे रत्नश्रवा सुतः ॥ ८ ॥

संप्राप्तयौवनो रत्नश्रवा रम्यमथान्वदा ।

जगाम कुसुमेद्यानं विद्यासाधनहेतवे ॥६॥

तत्रैकत्र रहस्थाने सोऽक्षमालाधरो जपन् ।

नासाग्रन्यस्त दत्ततस्या वालेखित इव स्थिरः ॥१०॥

इत्यञ्च तस्युषे तस्मैकापि तस्यौ समीपतः ।

विद्याधार्य न विद्याङ्गी कुमारी पितृशासनात् ॥११॥

तदानीञ्च महाविद्या नान्ना मानवसुन्दरी ।

अस्मिन्सिद्धातवेत्युच्चै रत्नश्रवसमभ्यधात् ॥१२॥

रत्नश्रवाः सिद्धविद्यो जपमालां सुमेच च ।

ददर्श च पुरस्थां त्वां विद्याधरकुमारिकाम् ॥१३॥

इहागाद्धेतुना केन कस्यवा कासिवेति च ।

रत्नश्रवा वभाषेतां साप्येवं प्रत्यभाषत ॥१४॥

अनेक कौतुकागारे पुरे कौतुकमङ्गले ।

विद्याधरप्रतिव्योम विन्दुर्नामास्ति विश्रुतः ॥१५॥

तस्यास्ति ज्यायसी पुली कौशिका नाम मेखसा ।

जटा यत्तपुरेशेन राज्ञा विश्रवसा तु सा ॥१६॥

तस्या वैश्रवणो नाम वभूव तनयो नयी ।

राज्यं करोति लङ्कायां बोधुनाशक्रशासनात् ॥१७॥

अहन्तु कैकसी नाम कौसिकायाः कसीयसी ।

नैमित्तिकगिरा पित्रा दत्ता तुभ्यमिहागमम् ॥१८॥

आहृतवन्धुस्तत्रैवो पथे मेतां सुमालिसूः ।
 पुष्पान्तकं पुरं न्यस्य चाऽस्यात् क्रीडं स्तवा सह ॥१६॥
 अन्यदा कैकसी स्वप्ने विशन्तं स्वमुखे निशि ।
 कुमिकुन्नाख्यलीभेद प्रसक्तं सिंहमैजत ॥२०॥
 तया तं स्वप्नमाख्यातं व्याख्यादृत्नश्रवाः प्रगे ।
 स्वच्छस्ते विन्वशौण्डीरोमविष्यति महाभुजः ॥२१॥
 तस्मादेनतरं स्वप्नाच्चैत्यपूजां चकार सा ।
 वभारच महासारं गर्भं रत्नश्रवः प्रिया ॥२२॥
 तस्य गर्भस्य सम्भूतेः प्रसृत्यऽत्यन्तं निष्ठुरा ।
 वाणी वसूवाकैकस्या दृढञ्चाङ्गं जितश्रमम् ॥२३॥
 दर्पणे विद्यमानेषु सा पङ्केप्रच दाननम् ।
 आज्ञां दातुमभिप्रैपीत्पुरराज्येष्यशङ्कितम् ॥२४॥
 विनापिहेतुं ऊङ्कारमुखरं सादधौमुखम् ।
 अनामयश्च मूर्ध्नि कथंचिन्न गुरुष्वपि ॥२५॥
 विद्विषां मूर्ध्नि सुचिरं पादं दातुमियेष सा ।
 इत्यादिदारुणान् भावान् द्रष्टेगर्भं प्रभावतः ॥२६॥
 प्रतिपञ्चामनोत्कण्ठं कुर्वाण स्तनयस्तथा ।
 कोधिकः द्वादशसमा सहस्रायुर्जन्यतः ॥२७॥
 उदत्तता तिकातप्नेन त्वीजाः कं पयस्यधीम् ।
 उद्यानगयउद्दामपादकोकनदोऽथ नः ॥२८॥

भीमेन्द्रेण पुरा दत्तं नवमाणिक्यनिर्मितम् ।
 च कर्षं प्राणिनाहारं पार्श्वस्थितकरण्डकात् ॥२६॥
 कण्ठे चिक्षेपतं हारं बालः सहजचापलात् ।
 जगाम विस्मये तेन कैकसी सपरिच्छदः ॥३०॥
 रत्न श्रव च समाख्यौ राजसेन्द्रेण चः पुरा ।
 मेघवाहनराजाय दत्तस्त्वत्पूर्वजन्मने ॥३१॥
 अद्य यावद्देव तावद्योऽपूजि तव पूर्वजैः ।
 न शाक्यावोढुमान्ये र्यो नवमाणिक्यनिर्मितः ॥३२॥
 यश्च नागसहस्रेण निधानमिव रक्ष्यते ।
 हार आकृष्यकण्ठेसौ सोक्षेपि शिशुनातव ॥३३॥ विभिर्विशेषकं
 नवमाणिक्यसंक्रांत तत्क्षणम्सुखत्वात्तस्य ।
 नामधेयं दशमुख इतिरन्नश्रवाव्यधात् ॥३४॥
 शशांसचैव यन्मेरौ चैत्यवन्दनहेतवे ।
 सुमालिना गतवता षष्टस्ता तेन कोष्यृषिः ॥३५॥
 चतुर्ज्ञानभृदित्याख्य हारन्वत्पूर्वजन्मना ।
 यो वोढा नवमाणिक्यं सोर्द्धचक्रीभविष्यति ॥३६॥
 कैकसी सुषुपेनाथ भानुखण्डे न सूचितम् ।
 भानुकरणं इतिः सूनुं कुम्भकर्णपराभिधाम् ॥३७॥
 चन्द्रतुल्यनखत्वेन नाम्ना चन्द्रनखा पुनः ।
 ख्यातं सूर्पनखालोके कैकसी सुषुवेसुताम् ॥३८॥

विपाक विगते काले पुनश्चासूतकैकसी ।

पुत्रं विभीषणं नाम्ना शशाङ्कस्वप्नसूचितम् ॥३६॥

साग्रपोडशधनुः ससुन्नतास्तैत्रयोद्यहर्निशं सुतातया ।

रेमिरे गतभयायथासुखं क्रीडयाद्यवसोऽनुरूपया ॥०

इत्याचार्य श्रीहेमचन्द्रविरचिते विषष्टिशलाका

पुरुषचरिते महाकाव्ये सप्तमे पर्वणिराजस

वंशवानरवंशोत्पत्तिरावणजन्मवर्णनो नाम

प्रथमः सर्गः ।

द्वितीयः सर्गः ।

अथान्येद्युर्दृगसुखः सानुजोऽपश्यदम्बरे ।

विमानारूढसायान्तमृद्वं वैश्वर्यं नपम् ॥१॥

कोयमत्यनुवृत्तं तं तेन माता ब्रवीदिति ।

कौगिकाया नम ज्येष्ठभगिन्या ह्येष नन्दनः ॥२॥

विश्वोनामधेयस्य विद्याधरपतेः सुतः ।

सर्वविद्याधरेन्द्रश्चेन्द्रस्वाग्रसुभटो ह्ययम् ॥३॥

भवत्पितामहजेष्ठं हन्वेन्द्रोमालिनं रणे ।

नङ्गां स राजसद्वीपां ददायस्मै च नः पुरीम् ॥४॥

ततः प्रसृतिलङ्कायाः प्राप्तेः कृत मनोरथः ।

इहास्त्रितोवपितावत्सयुक्तं शक्ते द्विपि ह्यदः ॥५॥

लङ्कां सराक्षसद्वीपां सहपाताललङ्काया ।

विद्यां च राक्षसो नाम पूर्वजन्मात्मजन्मने ॥६॥

रक्षो बंशादिकं दाय मेघवाहनभूमुजे ।

राक्षसेन्द्रो ददौ भीमः प्रतीकाराय विद्विषात् ॥७॥ यु

तस्यां हृतायां सान्नाय राजधान्याऽमरातिभिः ।

पितामह तिष्ठति ते पितापि च परास्तुवत् ॥८॥

अरक्षके क्षेप इवो ज्ञाणस्तस्यामरातयः ।

स्वैरञ्चरन्तीति सदा जीवत्कास्थित्यं पितुस्तव ॥९॥

कदाचतु सानुजस्तन गत्वा पैतानहासने ।

आसीनेऽद्रव्यसे वत्स मयाका मन्दभाग्यया ॥१०॥

विलोक्य लङ्कालुण्ठकां स्वत्कारायान्त्रियन्तितान् ।

शिरोमणिर्भविष्यामि कदा पुलवतीञ्चहम् ॥११॥

एवं मनोरथैर्वत्स स्वपुष्यावचयोपमैः ।

क्षासीक्षवाक्यऽहरहर्म्मरालीवमरौ गता ॥१२॥

अथैवमवद द्रोपदीपशाक्षो विभीषणः ।

अलमातर्षिपादेन नवेत्सि सुतविक्रमम् ॥१३॥

आर्यस्य दशकण्ठस्य पुरस्तादेवदोषतः ।

क इन्द्रो वैश्वरणः कः केन्ये विद्याधरा अपि ॥१४॥

अज्ञातपूर्विणा लङ्काराजं सोढं द्विपामिदम् ।
 दशास्येन प्रसुप्तेन सिंहेनेवैभगर्जितम् ॥ १५ ॥
 आस्तामार्या दशग्रीवः परानतिभटानपि ।
 अप्यार्यकुम्भकर्णोचं निःश्रेपी कर्तुमीश्वरः ॥ १६ ॥
 अस्वार्यकुम्भकर्णोऽपि तदादेशात्करोम्यहम् ।
 द्विपामकाण्डे संहारं मातः पातः प्रवेरिवः ॥ १७ ॥
 अथोचे रावणोऽप्येवं दशनैरधरं दशनम् ।
 त्वं वज्रकाठनाऽस्यंऽस्ववहः शल्यमधाश्चिरम् ॥ १८ ॥
 अथेकवाज्जस्थास्तातान् हन्यामिन्द्रादिकान् द्विपः ।
 शस्त्रशक्ति कथाप्यस्तु वस्तुतस्ते त्वयं हिमे ॥ १९ ॥
 दैवीर्येणापि निर्जन्तुं यद्यप्यलमहं परान् ।
 तथापि हि प्रयोक्तव्या विद्याशक्तिः क्रमागताः ॥ २० ॥
 तद्विद्याः साधवविष्यामि निरवद्याः समन्ततः ।
 अनुजानीहि वास्यामि तत्सिद्धे सानुजोऽप्यहम् ॥ २१ ॥
 एवमुक्त्वा नमस्कृत्य पितरौ सानुजोऽपि सः ।
 ताभ्यां च चुम्बितो सूर्भि भीमारण्यमुपाययौ ॥ २२ ॥
 शवानः शयुनिःश्रास कम्पमानान्तिकद्रुमम् ।
 दृप्तगार्दूल लाङ्गुलाच्छ्रोटस्फोटितभूतलम् ॥ २३ ॥
 अस्तोकधूक वूत्कारघोर मूरुहगह्वरम् ।
 नृत्यद्भूतपदाघात पतद्गिरि तटोपलम् ॥ २४ ॥

मयङ्करं दिविप्रदास्येकं पदमापदाम् ।

भ्रातृभ्यां सहितस्त्राभ्यां तदरख्यं विवेशसः ॥२५॥ निः

ते जटासुगुटान्मूर्ध्नि धारयंतस्तपस्विवत् ।

अक्षह्वलधरा नाशावंशाग्रन्यस्तदृष्टयः ॥२६॥

श्वेतांशुकंठतोयामद्वितयेन तयोपि हि ।

सर्वकामप्रदाभष्टाक्षरां विद्यामसाधयन् ॥ २७॥

दशकोटीसहस्राणि जपौ यस्य फलप्रदः ।

आरेभिरे ते जपितुं तं मन्त्रं षोडशाक्षराम् ॥२८॥

तदाश्वनादृतो नाम जम्बूद्वीपपतिः सुरः ।

सान्तःपुरं क्रीडनाय तलायातो ददर्शितान् ॥२९॥

विद्यासाधनविघ्नाय तेषां यत्नाधिपः स तु ।

अनुकूलोपसर्गायप्रजिघाय स्वयोन्नितः ॥३०॥

तेषां क्षोभार्थमायाता स्तद्रूपै रतिसुन्दरैः ।

ताः क्षोभं स्वयमेवेयुर्विस्मृतस्वामिशसनाः ॥३१॥

निर्विकारान् स्थिराकारां स्तूष्णीकानवलोक्यतान् ।

अकृत्स्नस्वरवेशविवशा स्त्रा वभाषिरे ॥३२॥

सो सो ध्यानजडा यूयं यत्नतः पश्यताग्रतः ।

देव्योपि च वशीभूताः का वः सिद्धिरतः परा ॥३३॥

किं विद्यासिद्धये यत्नरुल्लेखेनामुनाकृतम् ।

किं करिष्यथ विद्याभिर्देव्यः सिद्धा वयं हि वः ॥३४॥